

BIULETYN INFORMACYJNY STOWARZYSZENIA WSPARCIA OBYWATELSKIEGO NR 6/2019 CZERWIEC 2019

Spis treści

1. MIEJSCE ZAMIESZKANIA W ROZUMIENIU PRZEPISÓW
REGULUJĄCYCH UPRAWNIENIA DO KIEROWANIA POJAZDAMI..... 2
2. UMOWA PRZEDWSTĘPNA ZOBOWIĄZUJĄCA DO ZBYCIA
NIERUCHOMOŚCI A UZYSKANIE WYŁĄCZENIA GRUNTU Z
PRODUKCJI ROLNEJ 4
3. MAŁŻEŃSTWO A OBAWA RYCHŁEJ ŚMIERCI NUPTURIENTÓW 5
4. ZADATEK A ZALICZKA 6
5. PODATEK OD SPADKÓW I DAROWIZN 8
6. PRACOWNICZA ODPRAWA POŚMIERTNA..... 10

1. MIEJSCE ZAMIESZKANIA W ROZUMIENIU PRZEPISÓW REGULUJĄCYCH UPRAWNIENIA DO KIEROWANIA POJAZDAMI

Niejednokrotnie zdarza się iż w różnego rodzaju wnioskach i formularzach organy administracji publicznej wymagają podania miejsca zamieszkania wnioskodawcy. Wówczas pojawia się pytanie czy podać miejsce na terytorium RP w którym aktualnie przebywam czy też adres zameldowania a może adres zamieszkania za granicą gdzie co do zasady pracuje. Najwięcej wątpliwości pojawia się gdy chodzi o podanie miejsca zamieszkania celem wyrobienia prawa jazdy.

Analizując przedmiotowe zagadnienie należy w pierwszej kolejności odwołać się do regulacji rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami. Przedmiotowa regulacja określa wzór wniosku o wydanie dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami. W powołanym wniosku wskazano, iż wnioskodawca składa oświadczenie pod groźbą odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych oświadczeń o swoim aktualnym miejscu zamieszkania. Jednocześnie rozporządzenie to nie definiuje jak należy interpretować pojęcie „miejsce zamieszkania”. Wobec powyższego koniecznym jest odwołanie się do regulacji ogólnych. W ustawie z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny w art. 25 ustawodawca określił jak należy rozumieć miejsce zamieszkania. Zgodnie z powołaną regulacją miejscem zamieszkania osoby fizycznej jest miejscowość, w której osoba ta przebywa z zamiarem stałego pobytu. W judykaturze podkreśla się, iż o miejscu zamieszkania decydują występujące łącznie dwie przesłanki faktyczne: przebywanie w znaczeniu fizycznym w określonej miejscowości (corpus, tj. czynnik zewnętrzny) i zamiar stałego pobytu (animus, tj. czynnik wewnętrzny). Jeśli jedna z tych przesłanek nie jest spełniona, powoduje to utratę miejsca zamieszkania. Zamiar stałego pobytu może przejawiać się poprzez zlokalizowanie w danej miejscowości tzw. stałego ogniska domowego, co oznacza m.in. zakup domu, czy mieszkania. O miejscu zamieszkania nie przesądza wyłącznie samo zatrudnienie w danej miejscowości. Przy ustalaniu zamiaru stałego pobytu chodzi nie tylko o związki natury ekonomicznej, ale też emocjonalnej, czy rodzinnej. Faktyczne przebywanie w danej miejscowości nie może być rozumiane jedynie, jako pobyt wymuszony koniecznością wykonywania w niej swych obowiązków pracowniczych czy zarobkowych, ale musi mieć ono jednocześnie cechy założenia tam ośrodka swoichosobistych i majątkowych interesów. Przebywanie w miejscowości bowiem musi wiązać się ze skupieniem w niej życiowej aktywności, związanej nie tylko z pracą, ale również z rodziną. (Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 16 września 2014 r. II OSK 2172/14). Wobec powołanych przepisów prawa oraz poglądów judykatury warto wskazać, iż o miejscu zamieszkania decydują dwie okoliczności takie jak przebywanie w danej miejscowości oraz zamiar stałego pobytu.

Warto również podkreślić, iż samo zameldowanie, będące kategorią prawa administracyjnego, nie przesądza o miejscu zamieszkania w rozumieniu prawa cywilnego, choć niejednokrotnie stanowić będzie cenną wskazówkę przy ocenie (por. wyrok SN z dnia 8 maja 1970 r., I CR 208/69). Wobec powyższego o przyjęciu miejsca zamieszkania nie decyduje miejsce zameldowania gdyż są to dwie oddzielne kategorie pojęciowe dotyczące ustalenia przebywania osoby fizycznej. Jednocześnie dla

przyjęcia przez organ administracji publicznej informacji o miejscu zamieszkania konieczne jest ustalenia miejsca pobytu osoby fizycznej oraz czy osoba ta ma zamiar stałego pobytu we wskazanym miejscu.

Aby uniknąć dodatkowych postępowań administracyjnych dotyczących ustalenia miejsca zamieszkania ustawodawca zastąpił to formą oświadczenia wnioskodawcy. Takie oświadczenie obarczone zostało odpowiedzialnością za składanie fałszywych informacji wobec czego ciężar prawidłowego ustalenia miejsca zamieszkania zostało przeniesione na wnioskodawcę.

Ponadto warto również wskazać, iż z miejscem zamieszkania łączy się zakres terytorialny, wobec czego dla jego ustalenia konieczne jest spełnienie obu wyżej wskazanych przesłanek (przebywania i zamiaru) na ściśle oznaczonym terytorium przez czas w poszczególnych przepisach oznaczony. W przypadku wydania dokumentu potwierdzającego uprawnienia do kierowania pojazdami taki termin wynosi 185 na terytorium Polski. Jeżeli natomiast wnioskodawca przekroczy 185 dni na terytorium innego państwa członkowskiego UE wówczas jako miejsce zamieszkania powinien wskazać terytorium państwa na którym obszarze przebywa. Dodatkowo należy wskazać iż w przepisach regulujących wydanie dokumentu potwierdzającego uprawnienia do kierowania pojazdami ustawodawca posłużył się spójnikiem „i” który przy założeniu logicznego rozbioru zdania wskazuje na koniunkcję, wobec czego muszą być spełnione obie przesłanki łączni, tj. przebywania na terytorium RP co najmniej 185 dni ze względu na więzi osobiste „i” zawodowe. Przykładowy stan faktyczny realizujący wskazaną hipotezę może wyglądać następująco. Osoba fizyczna ma rodzinne na terytorium RP oraz jednocześnie wykonuje prace zarobkową na terytorium RP. Drugi z podanych przykładów świadczących o zamieszkanu na terytorium RP jest fakt przebywania na terytorium RP co najmniej 185 dni z zamiarem stałego pobytu wyłącznie ze względu na więzi osobiste. Wobec powyższego sytuacja faktyczna może dotyczyć takiego stanu w którym osoba fizyczna stale świadczy prace poza terytorium RP ale jej centrum interesów życiowych jak, np.

rodzina znajduje się na terytorium RP. Dodatkowa osoba taka nie ma zamiaru stale przebywać za granicą. Zamiar stałego pobytu dotyczy terytorium RP, czyli tam gdzie mieści się jego rodzina.

W związku z powyższą interpretacją należy wskazać iż po pierwsze na miejsce zamieszkania składają się takie okoliczności jak przebywanie oraz zamiar stałego pobytu. Jednocześnie adres zameldowania nie jest tym samym pojęciem co adres zamieszkania. Wskazać należy również iż na miejsce zamieszkania składa się czas przebywania na terytorium RP powyżej 185 dni w całym roku. Tylko przy spełnieniu łącznie przesłanki przebywania z zamiarem pobytu na terytorium Polski powyżej 185 dni uprawnia do określenia swojego miejsca zamieszkania jako terytorium RP.

2. UMOWA PRZEDWSTĘPNA ZOBOWIĄZUJĄCA DO ZBYCIA NIERUCHOMOŚCI A UZYSKANIE WYŁĄCZENIA GRUNTU Z PRODUKCJI ROLNEJ

W obrocie cywilnoprawnym (zwłaszcza przy sprzedaży nieruchomości) zdarza się, iż strony umowy zawierają najpierw umowę przedwstępną i jednocześnie zobowiązującą do sprzedaży nieruchomości wraz z zapisami uprawniającymi nowych „nabywców” do podjęcia dalszych czynności, związanych z tą nieruchomością. Niejednokrotnie między stronami dochodzi do sprzedaży gruntu rolnego który następnie ma zostać przez nabywcę odrolniony. W tym celu konieczne jest uzyskanie rozstrzygnięcia administracyjnego w postaci wyłączenia gruntu z produkcji rolnej. Wówczas pojawia się zagadnienie czy nowy „nabywca” w oparciu o zapisy umowy przedwstępnej zobowiązującej może uzyskać wyłączenie gruntu z produkcji rolnej.

Uprawnionym do żądania wydania decyzji zezwalającej na wyłączenie gruntu z produkcji rolnej jest właściciel nieruchomości, posiadacz samoistny, zarządca lub użytkownik, użytkownik wieczysty i dzierżawca. Wobec powyższego celem uzyskania wyłączenia gruntu koniecznym jest posiadanie prawa do gruntu przez wnioskodawcę. Mając powyższe na uwadze należy dokonać analizy aktu notarialnego zawierającego przedwstępną umowę sprzedaży nieruchomości. Zgodnie z art. 155 § 1 kodeksu cywilnego umowa sprzedaży, zamiany, darowizny, przekazania nieruchomości lub inna umowa zobowiązująca do przeniesienia własności rzeczy co do tożsamości oznaczonej przenosi własność na nabywcę, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej, albo że strony inaczej postanowiły. Przedmiotowa regulacja zakłada, iż zawierając umowę zbycia rzeczy oznaczonych co do tożsamości (np. nieruchomości) automatycznie przenosimy jej własność co w doktrynie nosi nazwę umowy o podwójnym skutku zobowiązująco rozporządzającym. Przedmiotowy podwójny skutek zgodnie z art. 155 § 1 zdanie drugie kodeksu cywilnego, może zostać ograniczony przez dodatkowe porozumienie stron. Wówczas umowa taka będzie rodzić wyłącznie skutek zobowiązujący, czyli nie zostanie przeniesione prawo własności na zbywcę. Typem takiej umowy zobowiązującej jest przedwstępna umowa zbycia nieruchomości w której zastrzeżono, iż przejście własności nieruchomości nastąpi w innym terminie, np. po zapłaceniu ceny. Na poparcie przedmiotowego stanowiska warto również powołać pogląd doktryny zgodnie z którym: umowa zobowiązująca do przeniesienia własności rzeczy oznaczonej co do tożsamości jednocześnie przenosi własność na nabywcę. Zasada ustawowa może zostać wyłączona przepisem szczególnym, m.in. art. 155 § 2 i art. 157, lub wolą stron. Strony umowy zobowiązującej do przeniesienia własności rzeczy oznaczonej co do tożsamości mogą uzależnić skutek rzeczowy od zajścia dodatkowego zdarzenia określonego w umowie (np. od zapłaty ceny przy umowie sprzedaży). (Ciszewski, Jerzy.

Art. 155. W: Kodeks cywilny. Komentarz, wyd. II. Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, 2014.). Z przedmiotowym stanowiskiem koresponduje również stanowisko zgodnie z którym zawarcie umowy przedwstępnej, nie powoduje nabycia przez podmiot prawa nieruchomości. Umowa przedwstępna jest bowiem wyłącznie zobowiązaniem się stron umowy do zawarcia umowy przyrzeczonej, w tym wypadku umowy przenoszącej własność nieruchomości. Jednak dopiero zawarcie umowy przenoszącej własność nieruchomości, czyli dodatkowe porozumienie stron obejmujące bezwarunkową zgodę na niezwłoczne przejście własności (art. 157 § 2 k.c.) spowoduje nabycie nieruchomości. (Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 24 czerwca 2016 r. II FSK 1233/14).

Wobec tak przedstawionych okoliczności wskazać należy, iż w sytuacji gdy w umowie przedwstępnej zobowiązującej do przeniesienia własności nieruchomości zastrzeżono, iż przejście własności nastąpi po spełnieniu dodatkowej okoliczności nowy „nabywca: nie może wystąpić z wnioskiem do jednostki samorządu terytorialnego o wyłączenie nieruchomości z produkcji rolnej, gdyż nie jest do tego uprawniony. Taka umowa wywołuje jedynie skutek zobowiązujący, tj. „nabywca” nie stał się właścicielem samoistnym przedmiotowej nieruchomości, wobec czego nie spełnia przesłanek określonych w art. 11 w związku z art. 4 pkt 4 ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Przedkładając do wniosku o wyłączenie gruntu z produkcji rolnej umowę przedwstępną zobowiązującą, nie uzyska pozytywnego rozstrzygnięcia organu, gdyż brak jest przesłanki podmiotowej po jego stronie. Wobec powyższego jedynie faktyczny, samoistny właściciel nieruchomości władny jest uzyskać rozstrzygnięcie o wyłączeniu gruntu spod produkcji rolnej.

3. MAŁŻEŃSTWO A OBAWA RYCHŁEJ ŚMIERCI NUPTURIENTÓW

Celem wstąpienia w prawnie wiążący związek małżeński nupturienti przed wypowiedzeniem sakramentalnego: „TAK” muszę dopełnić szeregu formalności. Zgodnie z przepisami Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego muszą dostarczyć kierownikowi urzędu stanu cywilnego potrzebne dokumenty oraz złożyć zapewnienie że nie są im znane okoliczności wyłączające możliwość zawarcia związku małżeńskiego. Jednakże przepisy wyżej wymienionej ustawy przewidują w tej kwestii wyjątek, który dotyczy obowiązku przedłożenia koniecznych dokumentów.

Zgodnie z art. 9 § 1 k.r.o. w razie niebezpieczeństwa grożącego bezpośrednio życiu jednej ze stron, oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński mogą być złożone niezwłocznie przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego bez złożenia lub przedstawienia dokumentów niezbędnych do zawarcia małżeństwa. Jednakże i w tym wypadku strony są obowiązane złożyć zapewnienie, że nie wiedzą o istnieniu okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa. W tym miejscu warto wskazać czym jest według prawa przesłanka „niebezpieczeństwa grożącego życiu jednego z nupturientów”. Powszechnie przyjmuje się, iż jest to przesłanka która powinna być interpretowana zarówno w sposób subiektywny (wewnętrzna obawa nupturient) oraz obiektywna (powszechnie przyjęte zjawisko uważane za grożące życiu). W doktrynie wskazuje się, iż takim niebezpieczeństwem łączącym obie wskazane cechy jest np.: obawa rychłej śmierci, komplikacje

zdrowotne zagrażające życiu związane z poważną chorobą lub wypadkiem, stwierdzenie istnienia śmiertelnej choroby (K. Piasecki (w:) K. Piasecki (red.), Kodeks, 2000, s. 65).

Co ważne o tym czy zachodzi przesłanka niebezpieczeństwa grożącego bezpośrednio życiu jednego z nupturientów decyduje kierownik urzędu stanu cywilnego lub duchowny. W sytuacji uznania przez którykolwiek z powołanych organów że powyższa przesłanką w danym stanie faktycznym zaistniała dochodzi do zmniejszenia rygoru zachowania formalizmu dla dokonania skutecznego wstąpienia w związki małżeńskie. W przypadku małżeństwa cywilnego oświadczenia o wstąpieniu w związki małżeńskie mogą być złożone przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego bez złożenia lub przedstawienia dokumentów niezbędnych do zawarcia małżeństwa.

Nie stosuje się więc w takim przypadku art. 3 § 1, który nakłada na osoby zamierzając zawrzeć małżeństwo obowiązek złożenia lub przedstawienia stosownych dokumentów. Wyłączony zostaje także art. 4, czyli miesięcznego okresu wyczekiwania, ani też procedury udzielania przez kierownika urzędu stanu cywilnego zezwolenia na wcześniejsze zawarcie małżeństwa. Pomimo zmniejszenia rygorów formalnych nupturienti nadal pozostają zobligowani do złożenia zapewnienia, że nie wiedzą o istnieniu okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa.

Warto także podkreślić, iż w razie niebezpieczeństwa grożącego bezpośrednio życiu jednej ze stron małżeństwo może być również zawarte przed duchownym kościelnym. W takiej sytuacji nie jest konieczne przedstawienie zaświadczenia sporządzonego przez kierownika urzędu stanu cywilnego, stwierdzającego brak okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa. Jednocześnie co również warto zaznaczyć duchowny powinien odebrać od nupturientów zapewnienie, iż nie są im znane okoliczności które mogłyby wyłączyć możliwość zawarcia małżeństwa.

4. ZADATEK A ZALICZKA

Mimo podobnych cech, instytucje zadatku i zaliczki nie są tożsame i różnią się w sposób istotny. Instytucja zadatku została unormowana w przepisach Kodeksu cywilnego. Zgodnie bowiem z brzmieniem art. 394 k.c., w braku odmiennego zastrzeżenia umownego albo zwyczaju zadatek dany przy zawarciu umowy ma to znaczenie, że w razie niewykonania umowy przez jedną ze stron druga

strona może bez wyznaczenia terminu dodatkowego od umowy odstąpić i otrzymany zadatek zachować, a jeżeli sama go dała, może żądać sumy dwukrotnie wyższej.

Jeśli umowa, przy której istnieniu powstał zadatek, została wykonana, zadatek ulega zaliczeniu na poczet świadczenia strony, która go dała, a jeżeli zaliczenie nie jest możliwe, zadatek ulega zwrotowi. W przypadku rozwiązania umowy zadatek powinien być zwrócony, a obowiązek zapłaty sumy dwukrotnie wyższej odpada. To samo dotyczy wypadku, gdy niewykonanie umowy nastąpiło wskutek okoliczności, za które żadna ze stron nie ponosi odpowiedzialności albo za które ponoszą odpowiedzialność obie strony. W sytuacji zatem niedościa do skutku umowy z innych przyczyn, aniżeli leżące wyłącznie po stronie jednego z podmiotów, zadatek powinien być zwrócony. Dla przykładu można ponadto wskazać orzeczenie Sądu Najwyższego, którego teza stwierdza, iż zadatek może zostać dany także po zawarciu umowy, w terminie uzgodnionym przez strony (wyrok SN z 08.02.2008 r., sygn. akt I CSK 328/07).

Konstrukcja zaliczki nie została unormowana obszernie w przepisach prawa cywilnego. W praktyce przyjmuje się, iż zaliczka to wcześniej uiszczona część świadczenia umownego. W przypadku prawidłowego dojścia umowy do skutku, zaliczka zarachowana zostaje na poczet świadczenia, wobec czego osoba, która zaliczkę uiściła jest zobowiązana do dokonania umownego świadczenia głównego, pomniejszonego o wpłaconą wcześniej zaliczkę. W razie niedościa umowy do skutku, zaliczka ulega zwrotowi. Zaliczka podlega zwrotowi w przypadku rozwiązania umowy zarówno za zgodną wolą obu stron, jak i z przyczyny leżącej po stronie podmiotu dającego zaliczkę, lub też po stronie podmiotu biorącego zaliczkę. Mimo podobnej konstrukcji dwie omawiane instytucje nie są więc tożsame. Obie te instytucje w razie wykonania danej umowy są zaliczane na poczet jej realizacji. Podstawowe różnice występują w sytuacji, gdy po wpłaceniu zadatku lub zaliczki przedmiotowa umowa nie dochodzi do skutku, z przyczyn zależnych od jednej ze stron umowy. Zadatek, jak wyżej wskazano, w przypadku niewypełnienia postanowień umowy, stanowi swego rodzaju odszkodowanie dla drugiej strony na wypadek niedościa umowy do skutku. Jak zasygnalizowano bowiem, dla strony umowy, po której nie stoi przyczyna niedościa umowy do skutku, należy się świadczenie pieniężne, w wyniku którego wzbogaca się ona o wartość umówionego zadatku. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z 13.02.2002 r., sygn. akt IV CKN 672/00, „uprawnienia do żądania sumy dwukrotnie wyższej niż dany zadatek lub do zachowania otrzymanego zadatku są niewątpliwie surogatem odszkodowania, rola tych uprawnień nie ogranicza się jednak do funkcji odszkodowawczej. Przede wszystkim mają one na celu zapewnić wykonanie umowy przez wzmocnienie stanowiska strony dążącej do jej wykonania, dlatego uprawnienia te mogą być realizowane niezależnie od tego, czy wskutek niewykonania umowy szkoda w ogóle wystąpiła i w jakiej wysokości.” Można zatem wysnuć konkluzję, iż zadatek pełni funkcję zabezpieczającą prawidłowe wykonanie umowy. Poza tym, Sąd Najwyższy w wyroku z 14.12.2011 r., sygn. akt I CSK 149/11 podniósł, iż „zgodnie z art. 394 § 1 k.c. żądanie zwrotu zadatku lub podwójnej kwoty zadatku albo prawo zatrzymania zadatku powstaje jedynie w sytuacji, gdy strona złożyła oświadczenie o odstąpieniu od umowy. Jeżeli, mimo niewykonania umowy przez drugą stronę, strona uprawniona nie odstąpiła od umowy, służy jej prawo żądania odszkodowania na ogólnych zasadach, którego wysokość jest określona wysokością poniesionej szkody.” Do zaliczki nie mają zastosowania przepisy dotyczące przepadku kwoty zadatku, ani ewentualnego obowiązku wpłaty podwójnej wartości zadatku. Podkreśla się także fakt, iż konstrukcja zaliczki nie została unormowana w przepisach prawa

cywilnego tak kompleksowo jak zadatek, którego cechy są wyczerpująco podane w Kodeksie cywilnym.

Z powodu wyżej przywołanych podstawowych różnic pomiędzy zadatkiem, a zaliczką bardzo istotne będzie określenie w umowie, czy wpłacana kwota stanowi zadatek, czy zaliczkę. Aby dana kwota uiszczona przy okazji zawierania danej umowy była traktowana jako zadatek, powinna być ona w sposób wyraźny i zrozumiały tak oznaczona. Podsumowując, należy zauważyć, iż istotne różnice pomiędzy zadatkiem i zaliczką ujawniają się w sytuacji, gdy umowa pomiędzy stronami nie dochodzi do skutku z przyczyn leżących po jednej z jej stron.

5. PODATEK OD SPADKÓW I DAROWIZN

Zgodnie z treścią art. 1 ustawy z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn podatkowi od spadków i darowizn podlega nabycie przez osoby fizyczne własności rzeczy znajdujących się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub praw majątkowych wykonywanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, tytułem dziedziczenia, zapisu zwykłego, dalszego zapisu, zapisu windykacyjnego, polecenia testamentowego, darowizny, polecenia darczyńcy, zasiedzenia, nieodpłatnego zniesienia współwłasności, zachowku, jeżeli uprawniony nie uzyskał go w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny lub w drodze dziedziczenia albo w postaci zapisu, nieodpłatnej renty, użytkowania oraz służebności. Ponadto podatkowi podlega nabycie własności i praw majątkowych do rzeczy znajdujących się poza terytorium RP, jeżeli nabywca był obywatelem polskim lub posiadał prawo stałego pobytu na terytorium RP.

Obowiązek podatkowy leżący po stronie nabywcy powstaje, w przypadku dziedziczenia w momencie przyjęcia spadku, wykonania zapisu lub polecenia, z chwilą zaspokojenia roszczenia o zachowek lub jego część, z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia sądu stwierdzającego nabycie spadku, w przypadku natomiast darowizny z chwilą złożenia przez darczyńcę aktu notarialnego lub z chwilą spełnienia przyrzeczonego świadczenia, gdy nie zawarto formalnej umowy.

Podatkowi nie podlega nabycie majątku w drodze spadku o czystej wartości nieprzekraczającej kwoty wolnej, która wynosi: 9637 zł - dla osób należących do I grupy podatkowej, 7276 zł - dla osób należących do II grupy podatkowej, 4902 zł - dla osób należących do III grupy podatkowej.

Aby obliczyć wysokość należnego podatku należy po pierwsze ustalić podstawę podatkową, czyli tzw. czystą wartość nabytych rzeczy (i praw majątkowych). Wyliczyć ją można na podstawie stanu rzeczy i cen ich nabycia z dnia powstania obowiązku podatkowego po potrąceniu długów i ciężarów. Jeżeli wartość podstawy podatkowej przewyższa kwotę wolną od podatku, nabywca zobowiązany jest zapłacić podatek od nadwyżki, która mieści się w którymś z trzech progów (pierwszy do 10 278 zł, drugi między 10 278 a 20 556 zł, a trzeci powyżej 20 556 zł) i zależy od tego, do której grupy podatkowej należy nabywca.

Ustawodawca rozróżnia następujące grupy:

- do grupy I zalicza się małżonka, zstępnych, wstępnych, pasierba, zięcia, synową, rodzeństwo, ojczyma, macochę i teściów. Kwota wolna od podatku w przypadku nabywców z tej grupy wynosi 9 637 zł, a wysokość podatku, zależnie od progu 3%, 5% i 7 %.*
 - grupę II stanowią zstępni rodzeństwa, rodzeństwo rodziców, zstępnych i małżonków pasierbowie, małżonkowie rodzeństwa i rodzeństwo małżonków, małżonkowie rodzeństwa małżonków, małżonkowie innych zstępnych. Kwota wolna od podatku wynosi 7 276 zł, a wysokość podatku zależnie od progu 7%, 9% i 12%. •*
 - pozostali nabywcy stanowią grupę III, dla której kwota wolna od podatku wynosi 4 902 zł, a wysokość podatku odpowiednio 12%, 16% i 20%.*
-

Zgodnie z treścią art. 4 powołanej ustawy zwalnia się od podatku m.in.: 1) nabycie własności gruntów, stanowiących gospodarstwo rolne w rozumieniu przepisów o podatku rolnym, wraz z będącymi ich częścią składową drzewami i innymi roślinami, pod warunkiem, że w wyniku nabycia zostanie utworzone lub powiększone gospodarstwo rolne, a powierzchnia gospodarstwa rolnego utworzonego lub powstałego w wyniku powiększenia będzie nie mniejsza niż 11 ha i nie większa niż 300 ha oraz gospodarstwo to będzie prowadzone przez nabywcę przez okres co najmniej 5 lat od dnia nabycia; 2) nabycie praw do wkładów w rolniczej spółdzielni produkcyjnej lub w spółdzielni kółek rolniczych; 3) nabycie w drodze darowizny pieniędzy lub innych rzeczy przez osobę zaliczoną do I grupy podatkowej w wysokości nieprzekraczającej 9637 zł od jednego darczyńcy, a od wielu darczyńców łącznie nie więcej niż 19 274 zł w okresie 5 lat od daty pierwszej darowizny, jeżeli pieniądze te lub rzeczy obdarowany przeznaczy w okresie 12 miesięcy od dnia ich otrzymania na wkład budowlany lub mieszkaniowy do spółdzielni, budowę domu jednorodzinnego, nabycie lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną nieruchomość albo spłatę zabezpieczonego hipoteką kredytu mieszkaniowego wraz z odsetkami; 4) nabycie w drodze dziedziczenia praw do wkładu mieszkaniowego w spółdzielni mieszkaniowej przez osobę zaliczoną do I lub II grupy podatkowej, jeżeli spełnia warunki określone w art. 16 ust. 2 pkt 2–5 oraz spółdzielcze prawo do tego lokalu będzie przysługiwało nabywcy wkładu przez okres co najmniej 5 lat od dnia jego ustanowienia; warunek ten uważa się za zachowany także w przypadku przeniesienia przez spółdzielnię własności tego lokalu na nabywcę; 5) nabycie w drodze darowizny praw do rachunku oszczędnościowo- -kredytowego przez osobę pozostającą faktycznie we wspólnym pożyciu małżeńskim z posiadaczem rachunku oszczędnościowo-kredytowego w kasie mieszkaniowej, pod warunkiem przeznaczenia środków zgromadzonych na tym rachunku na cele mieszkaniowe; 6) nabycie własności fizycznie wydzielonych części nieruchomości w drodze zasiedzenia przez osoby będące współwłaścicielami ułamkowych części nieruchomości – do wysokości udziału we współwłasności; 7) nabycie przez rolnika pojazdów rolniczych i maszyn rolniczych oraz części do tych pojazdów i maszyn pod warunkiem, że te pojazdy i maszyny rolnicze w ciągu 3 lat od daty otrzymania nie zostaną przez nabywcę sprzedane lub darowane osobom trzecim; niedotrzymanie tego warunku powoduje utratę zwolnienia; 8) nabycie przez osoby zaliczone do I grupy podatkowej własności rzeczy lub praw majątkowych w drodze nieodpłatnego zniesienia współwłasności.

Ponadto należy dodać, iż członkowie najbliższej rodziny tj. małżonek, wstępni, zstępni, pasierb, macocha i ojczym, mogą skorzystać z całkowitego zwolnienia od podatku od spadków i darowizn. Warunkiem, który trzeba spełnić, aby skorzystać z powyższego zwolnienia jest zgłoszenie nabytych w drodze spadku bądź darowizny składników majątkowych właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego w terminie 6 miesięcy od dnia uprawomocnienia się postanowienia sądu stwierdzającego nabycie spadku albo zarejestrowania aktu poświadczenia dziedziczenia przez notariusza, a także otrzymanie darowizny pieniężnej w kwocie przekraczającej 9637 złotych przelewem bankowym. Powyższe zgłoszenie nie dotyczy czynności dokonanych w formie aktu notarialnego oraz jeśli wartość nabytego majątku od jednej osoby nie przekracza kwoty 9637 zł w ciągu kolejnych 5 lat podatkowych. Jeśli natomiast obdarowany czy spadkobierca nie wykona powyższych czynności to konsekwencją jest opodatkowanie na zasadach jak przy dziedziczeniu w I grupie spadkowej.

6. PRACOWNICZA ODPRAWA POŚMIERTNA

Normy zawarte w art. 93 Kodeksu pracy wprowadzają pojęcie pośmiertnej odprawy pieniężnej, będącej świadczeniem pieniężnym, należnym rodzinie zmarłego pracownika od pracodawcy. Odprawa pośmiertna przysługuje rodzinie pracownika w razie śmierci pracownika w czasie trwania stosunku pracy, bądź w czasie pobierania po jego rozwiązaniu zasiłku z tytułu niezdolności do pracy wskutek choroby. Roszczenie o wypłatę odprawy pośmiertnej uniezależnione jest od ogólnego stażu pracy zmarłego pracownika, a także od przyczyny śmierci. Wysokość odprawy uzależniona jest jednak od stażu pracy u danego pracodawcy. Jeżeli zatem pracownik był zatrudniony krócej niż 10 lat, jego rodzinie przysługuje odprawa w wysokości jednomiesięcznego wynagrodzenia, pobieranego dotychczas przez pracownika. W razie zatrudnienia pracownika co najmniej 10 lat, odprawa wypłacana jest w kwocie trzymiesięcznego wynagrodzenia, zaś w przypadku stażu pracy zmarłego pracownika u danego pracodawcy w wysokości co najmniej 15 lat, należy się odprawa odpowiadająca wartością sześciomiesięcznemu wynagrodzeniu.

Zakres podmiotowy należnej odprawy pośmiertnej obejmuje małżonka zmarłego pracownika, a także innych członków rodziny spełniających warunki wymagane do uzyskania renty rodzinnej w myśl przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Należy zatem odnieść się do norm zawartych w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.2016.0.887) i stosować te normy odpowiednio. Jak stanowi bowiem norma art. 93 § 4 pkt 2 Kodeksu pracy, odprawa przysługuje podmiotom, którym przysługuje wedle tych odrębnych przepisów prawo do uzyskania renty rodzinnej.

Do renty rodzinnej uprawnieni są dzieci własne, dzieci drugiego małżonka oraz dzieci przysposobione, do ukończenia przez nie 16 lat, do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia (nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia), albo - bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy w ww. okresach. Jeżeli zaś dziecko osiągnęło 25 lat życia, będąc na ostatnim roku studiów w szkole wyższej, prawo do renty rodzinnej przedłuża się do zakończenia tego roku studiów. Uprawnione do uzyskania renty rodzinnej, a co za tym idzie- odprawy pośmiertnej są przyjęte na wychowanie i utrzymanie przed osiągnięciem pełnoletności wnuki, rodzeństwo i inne dzieci, o których mowa w art. 67 ust. 1 pkt 2 ustawy (z wyłączeniem dzieci przyjętych na wychowanie i utrzymanie w ramach rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka). Wymienione podmioty mają prawo do renty, o ile spełniają warunki wymagane dla dzieci własnych, przysposobionych lub dzieci drugiego małżonka, a ponadto zostały przyjęte na wychowanie i utrzymanie co najmniej na rok przed śmiercią ubezpieczonego (chyba że śmierć była następstwem wypadku), oraz w wypadku gdy nie mają prawa do renty po zmarłych rodzicach, a gdy rodzice żyją, jeżeli nie mogą zapewnić im utrzymania albo ubezpieczony lub jego małżonek był ich opiekunem ustanowionym przez sąd. Jak wyżej wskazano odprawa przysługuje, na mocy przepisów Kodeksu pracy, małżonkowi zmarłego pracownika. Poza tym, świadczenie to należyne jest, na podstawie normy odsyłającej, rodzicom zmarłego pracownika, przy czym według przepisów o emeryturach i rentach z FUS, za rodziców uważa się również ojczyma i macochę oraz osoby przysposabiające. Rodzice mają prawo do renty rodzinnej, jeżeli ubezpieczony bezpośrednio przed śmiercią przyczynił się do ich utrzymania i jeśli spełniają warunki szczególne, jakie wypełniać musi wdowiec lub wdowa po ubezpieczonym określone w art. 70 ustawy o rentach i emeryturach z FUS. Wysokość odprawy dzieli się w częściach równych pomiędzy wszystkich uprawnionych. Jeżeli jednak po zmarłym pracowniku pozostał tylko jeden uprawniony członek rodziny, przysługuje mu odprawa w wysokości połowy całości. Jeżeli z kolei zmarły pracodawca ubezpieczył pracownika na życie i wysokość ubezpieczenia jest nie niższa niż należna odprawa, wówczas odprawy się nie wypłaca. W wypadku, gdy odprawa byłaby większa, aniżeli wartość kwoty ubezpieczenia- wypłaca się różnicę pomiędzy tymi wartościami tytułem odprawy pośmiertnej dla uprawnionych, wyżej wskazanych podmiotów.

O STOWARZYSZENIU

Stowarzyszenie powstało, aby nieść pomoc osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. Jest organizacją pozarządową, nie prowadzącą działalności gospodarczej. Pomagamy osobom i rodzinom w przewyżczeniu trudnych sytuacji życiowych poprzez dostęp do nieodpłatnej pomocy prawnej. Wsparcie niesione przez Stowarzyszenie zmierza do zaspokojenia niezbędnych potrzeb społecznych i umożliwia życie w warunkach odpowiadających godności człowieka, w szczególności dla osób społecznie marginalizowanych, których prawa i wolności są naruszane.

WSPARCIE OBYWATELSKIE

Stowarzyszenie powstało z myślą o najbardziej potrzebujących. Od lat pomaga poprzez udzielanie nieodpłatnych porad prawnych, zapewniani zastępstwa procesowego, organizowanie zbiórek żywności oraz innego rodzaju wsparcia. Od początku działalności, z naszej pomocy skorzystały setki osób w beznadziejnej sytuacji życiowej.

DOŚWIADCZENIE

Prawnicy działający na rzecz Stowarzyszenia posiadają doświadczenie w świadczeniu pomocy dla potrzebujących w ramach usług świadczonych na rzecz podmiotów publicznych, w tym powiatowych centrów pomocy rodzinie oraz ośrodków pomocy społecznej oraz towarzystw pomocy.

POMAGAMY

Zapraszamy do kontaktu wszystkie osoby zainteresowane pomocą. Nie odmawiamy nikomu. Nasi prawnicy pracujący Pro bono poinformują o obowiązującym stanie prawnym, doradzą jakie kroki w danej sytuacji byłby najodpowiedniejsze, sporządzą projekt pism procesowych.

RZĄDOWY PROGRAM

Niezmiernie miło nam poinformować, że prawnicy działający w ramach Stowarzyszenia udzielają również porad prawnych w ramach rządowego programu Nieodpłatnych Porad Prawnych i Edukacji Prawnej. Prawnicy świadczą porady w punktach sieci w całej Polsce.

Biuletyn wydawany przez Stowarzyszenie Wsparcia Obywatelskiego w ramach realizacji zadania wynikającego z ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego i edukacji prawnej.